

Lapin ELY-keskus

kirjaamo.lappi(at)ely-keskus.fi

PELKOSENNIEMEN KUNNAN LAUSUNTO TULVARISKIEN HALLINTASUUNNITELMASTA KEMIJOEN VESISTÖALUEELLA VUOSILLE 2022–2027

Pelkosenniemen kunta toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Tulvariskien hallinnassa on tärkeää ensivaiheessa päättää siitä, minkälaisiin tulvariskeihin tulisi vesistöalueella varautua. Pelkosenniemen kunnanhallitus toteaa asiaan liittyvässä lausunnossaan 28.9.2015 § 150, että varautuminen kerran 100 vuodessa toistuvaan tulvaan on riittävää Kemijoen vesistöalueella. Rovaniemen suojelemiseksi Kemijärven vedenpinnan tilapäinen nostaminen ja Rovaniemen tulvapenkereet ovat ensisijainen toimenpide, joka riittää kerran 100 vuodessa toistuvaan tulvaan varautumiseen.

Suunnitelmaluonnoksessa esitetyt Rovaniemen kaupungin hallintasuunnitelman mukaiset tulvasuojelutoimenpiteet tulee aloittaa mahdollisimman pian, jolla vähennetään oleellisesti mm. Kemijärven tulvan aikaista veden nostotarvetta. Rovaniemelle suunnitellut pysyvät tulvasuojelutoimenpiteet pienentäisivät merkittävästi Kemijärven ja Pelkosenniemen alueiden tulvauhkaa. Tulvariskien hallintasuunnitelman toimenpiteet tulee olla niin tehokkaita, ettei Kemijärven pintaa tarvitse nostaa hätä-HW -tasoa N43 + 149,80 korkeammaksi. Patoturvallisuuden lähtökohdista toteutettava Pöyliöjärven patojen korottaminen kuitenkin tulee tehdä tulvariskien hallintasuunnitelman mukaisesti.

Pelkosenniemen kunta edellyttää, että pysyväisluonteinen tulvasuojelu Rovaniemen ja Kemijärven osalta toteutetaan paikallisesti siten, ettei sillä aiheuteta ja siirretä kustannuksia, tulvariskivaaraa ja mahdollisia vahinkoja Pelkosenniemen kunnan eikä muiden kuntien alueelle. Lisäksi Rovaniemen ja Kemijärven alueella tapahtuvan kaavoituksen ja rakentamisen valvonnalla tulee huolehtia, ettei jatkossa enää rakenneta tulvariskialueilla ja siten aiheuteta uusia tulvavaara ja riskialueita (MRL 116 §).

Tulvakartoitus

Kemijoen vesistöalueella Rovaniemelle, Kittilään ja Kemijärvelle on laadittu uusimmat tulvavaara- ja riskikartat vuonna 2013 ja kartat on päivitetty 2019. Lisäksi Kemijoen vesistöalueelle on laadittu tulvavaarakartta Ounasjoelle Rovaniemen ja Raattaman välille vuonna 2017. Tulvavaarakartta kuvaa veden alle jäävät alueet, vesisyvyyden ja vedenkorkeuden tietyllä tulvan toistuvuudella.

Tulvariskikartalla esitetään tulvahaavoittuvat kohteet. Päivitetyt tulvavaarakartat esitetään Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämässä tulvakarttapalvelussa. Riskikartoituksesta on laadittu raportti, joka on luettavissa Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelman nettisivulla. Toimenpiteestä ovat päävastuussa Lapin ELY-keskus, Suomen ympäristökeskus ja tulvariskialueiden kunnat (tietojen tarkistaminen). Toimenpidettä edistetään muun muassa päivittämällä karttoja tarpeen mukaan ja Rovaniemen tulvakartan virtausmalli kalibroidaan. Lisäksi kartoitusta laajennetaan Rovaniemen ja Kemijärven välille, Kemijärven ja Pelkosenniemen välille sekä Ala-Kemijoelle. (ELY, Ehdotus Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2022–2027).

Pelkosenniemen kunta vaatii, että kunnan alueelle sekä Kemijärven ja Pelkosenniemen välille laaditaan tulvavaara- ja riskikartat Lapin ELY-keskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen toimesta. Näiden perusteella voidaan luotettavasti arvioida ja tunnistaa tulvariskialueet ja tarvittaessa laatia hallintasuunnitelmat. Yhtenä perusteena on se, että rakennetun Kemijoen alueella vaaraa rakennuksille aiheuttavia jääpatoja on esiintynyt Pelkosenniemen kirkonkylästä etelään, Mairijokisuun yläpuolella, Teeriselän kohdalla. Harvemmin esiintyviä, mutta vaaraa rakennuksille aiheuttavia jääpatoja on esiintynyt myös Kiemunkivaaran, Tohmon ja Niskanperän seutuvilla.

Pelkosenniemen kirkonkylä on osa Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat RKY-kohdetta. Pelkosenniemellä RKY-kohteeseen kuuluvia muutamia rakennuksia on vaarassa kastua. (Lapin ELY, Tulvariskien alustava arviointi Kemijoen vesistöalueella 31.10.2018).

Tulvariskien hallinnan pohjaksi tulee olla luotettava tieto siitä, miten Kemijärven pinnan nosto hätä-HW -tasoon N43 + 149,80 vaikuttaa yläpuoliseen Kemijokeen Pelkosenniemelle saakka. Lisäksi tulvavaara- ja riskikartat edesauttavat tulevaa rakentamisen ohjausta ja tulvariskien hallintaa alueella todelliseen tietoon perustuen. On olennaista tietää mikä on alueen todellinen kerran 100 vuodessa laskettu tulvakorkeus (HW 1/100). Tuoreimpana esimerkkinä alueen tulvista on kevään 2020 vesistötulva, joka uhkasi Pelkosenniemen kirkonkylän alueella useampaa asuinrakennusta ja alueella jouduttiin suorittamaan väliaikaisia suojaustoimenpiteitä.

Hallintasuunnitelma luonnoksen mukaan merkittäväillä tulvariskialueilla ensisijainen tavoitetaso 1/100a tulva ja toissijainen, pidemmällä aikavälillä ja erityiskohteille saavutettava taso 1/250a tulva. Laatimalla tulvavaara- ja riskikartat Pelkosenniemen alueelle voidaan tutkia myös eri skenaarioiden (1/20a, 1/50a, 1/100a, 1/250a ja 1/1000a) tulvien vaikutukset alueelle ja siten myös varautua niihin.

Tulvaviestintä

Tulvaviestintä on keskeinen keino jakaa tietoa tulvista ja opastaa asukkaita ja muita toimijoita tulvan eri vaiheissa. Viestintä, erityisesti eri organisaatioiden välillä, on lisäksi tärkeä osa ajantasaisen tulvatilannekuvan muodostamisessa. Hyvä tulvatiedottaminen parantaa asukkaiden mahdollisuuksia siirtää omaisuuttaan turvaan ja suojaamaan kiinteistönsä tulvalta. Tulvaviestinnän kehittäminen on jatkuvaa toimintaa, missä pyritään tehostamaan ja parantamaan viestintää huomioimalla erilaiset viestintäkanavat, tunnistamalla tehokkaimmat viestintäkeinot ja varmistamalla riittävät resurssit tulvien aikaiseen viestintään.

Toimenpiteestä päävastuussa ovat kaikki keskeiset tulvatilanteessa toimivat tahot, muun muassa Tulvakeskus, Lapin ELY-keskus, Lapin pelastuslaitos, vesistöalueen kunnat. (ELY, Ehdotus Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2022–2027).

Pelastus- ja varautumissuunnitelmien päivittäminen

Toimenpide sisältää kaikenlaiset häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautumiseksi tehtävät suunnitelmat. Keskeisimmät suunnitelmat ovat pelastus- ja evakuointisuunnitelmat, valmiussuunnitelmat ja häiriötilannesuunnitelmat. Pelastus- ja evakuointisuunnitelman tarkoitus on herättää asukkaat huomaamaan asuinympäristön vaaratekijät ja auttaa ehkäisemään vaaratilanteet ja vahingot. Alueen pelastustoimen tehtävänä on laatia yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa väestön suojaamista koskevat suunnitelmat sekä suunnitelmat väestön tai sen osan siirtämiseksi pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamiseksi turvalliselle alueelle. Kunnilla ja viranomaisilla sekä yhteiskunnan eri toimijoilla on valmius- ja häiriötilannesuunnitelmia, joiden tarkoituksena on varmistaa toiminnan jatkuminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Toimenpiteen edistämiseksi nykyiset pelastus- ja varautumissuunnitelmat tarkistetaan tulvariskien näkökulmasta ja päivitetään tarpeen mukaan. Päävastuussa ovat kiinteistöjen omistajat ja toiminnanharjoittajat, vesistöalueen kunnat ja Lapin pelastuslaitos. (ELY, Ehdotus Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2022–2027).

Pelkosenniemen kunta vaatii, että kunnan ja sen alueen toimijat otetaan mukaan tulvaviestinnän kehitystyöhön yhteisten koulutusten ja tilaisuuksien kautta sekä laatimalla viestintäsuunnitelmat. Esimerkiksi kevään 2020 vesistötulvan yhteydessä Pelkosenniemen alueella ilmeni epäselvyyttä kuka tulvasuojeluun liittyen mistäkin toimesta vastaa ja tiedottaa. Lisäksi alueen nykyiset pelastus- ja varautumissuunnitelmat tulee tarkistaa tulvariskien näkökulmasta ja päivittää tarpeen mukaan, sen jälkeen, kun Pelkosenniemen alueen tulvavaara- ja riskikartat ovat valmiita.

PELKOSENNIEMEN KUNTA
Kunnanhallitus